

Elekt[®]onski bilten

EKOLOG

Godina I Broj 8 ► Septembar 2008

ISSN 1800-7031

Foto: Radža Živković

Nikšić najzagađeniji grad u Crnoj Gori

16. Septembar – Međunarodni dan zaštite ozonskog omotača

Udruženje građana „OZON“ Nikšić obilježilo dvogodišnjicu postojanja

Crna Gora

Ministarstvo turizma i zaštite životne sredine

Riječ urednika

Poštovani prijatelji,
informacija koja je u prethodnom mjesecu, profesionalno, ostavila najači utisak na mene jeste podatak da je Nikšić postao najzagađeniji grad u Crnoj Gori.

Pošto moto „Radi lokalno, misli globalno“ nije u korelaciji sa lokalnim patriotizmom, mi ekolozi imamo privilegiju (ha!?) da se slobodno bavimo problemima iz sopstvenog dvorišta, bez straha od eventualnog etiketiranja, pa će opredeljenje redakcije „Ekologa“ i ubuduće biti da najviše prostora odvoji za teme iz, po površini, najveće opštine u Crnoj Gori, kojih, uzgred rečeno, ima na pretek.

Da je moguće kroz prekograničnu saradnju „provući“ prikaz izazova iz oblasti životne sredine sa kojima se suočava prva ekološka država na svijetu i Nikšić kao njen industrijski centar, sigurno bi priliv sredstava iz fondova međunarodne zajednice bio u stalnom porastu.

Okavmo moramo se potruditi da, ukoliko želimo „povući“ sredstva iz namjenskih fondova, nađemo i rešenja za aktuelne ekološke nepravilnosti. A to je jedino moguće uz aktivno učešće cjelokupne javnosti.

Što uostalom i nalažu evropske direktive.

Mislim da u ovom momentu i nadležne institucije postaju svjesne da je učešće nevladinog sektora neophodno u iznalaženju održivih načina prevazilaženja aktuelnih problema iz oblasti životne sredine.

Još samo da građani shvate da se moraju uključiti u rešavanje najvažnijih životnih pitanja i da „svoje bitke“ moramo voditi sami.

Evropska unija i Ujedinjene nacije imaju dovoljno sopstvenih problema pa bi nerealno bilo očekivati, makar dok se ne popitiše pristupnica, da se ozbiljnije pozabave unutrašnjim problemima Crne Gore.

Mediji uporno upozoravaju da se 60% evropskih direktiva odnosi na ispunjavanje uslova iz oblasti životne sredine, što dovoljno govori koliki se značaj daje ovoj problematici.

Drugi dio teksta bih posvetio komentarisanju dvije informacije koje su na mene kao čovjeka ostavile najtužniji utisak u toku ljetnjeg peioda.

Jedna je iz Crne Gore, tiče se brutalnog ubistva delfina, a druga iz Srbije gdje su na dvije različite lokacije pronađeni glava i tijelo likvidiranog mladića.

Ne želeći da analiziram mafijaške poruke koje treba da poruči ovaj monstruozi čin, ono što me zapanjilo jeste to da su ubice, same pozvale novinare da ih obavijeste o mjestu gdje se nalazi plastična kesa sa odrubljenom glavom.

Nadležne institucije, po mom ličnom mišljenju služba gradske čistoće i policija, koje su po očekivanju ubica trebale da otkriju plastičnu kesu namjerno ostavljenu pored smetlišta, tako su bile ažurne da su čak i kriminalci izgubili živce i odlučili da razotkriju sopstveni zločin.

Kako onda da se ljutimo na sanitarnu i komunalnu inspekciju što je ukočeni leš pregaženog psa jedan cijeli vikend zgražavao sve koji su prolazili kroz budoški tunel, a niko se nije javljao na dežurni telefon koji je objavljen u javnosti?

Pas je najbolji čovjekov prijatelj pa je realno da djeli nebrigu društva za život pojedinca.

Ili možda da definišemo ravnodušnost nadležnih institucija za pseći život pojedinih građana?

Kako je i delfin privržen čovjeku, brutalno ubistvo i kidanje repa možda nosi neku simboliku koju bi crnogorsko društvo trebalo da „provali“.

Ja ću ponuditi jednu verziju, čisto da bih Vas zainteresovao da se i sami pozabavite ovim zločinom.

Delfina neki, uglavnom krivolovci, smatraju za štetočinu jer kida nelegalno postavljene ribarske mreže, pa tako utiče na nezakonito bogaćenje.

Takođe je poznata legenda da nekoliko delfina može pobijediti i najveću ajkulu.

Zaključak - ili je nesrećni delfin bio „usamljeni vuk“ i naletio na jato „ajkula“ u Jadranu ili je nekom ozbiljno pomrsio mrežu i tako izazvao neprirodan kraj!?

Ostavljajući Vam prostora da razmišljate o tome, redakcija „Ekologa“ je jednoglasna u tome da se može zaključiti: **Iza oba zločina stoji NEČOVJEK!!!**

S poštovanjem,
Aleksandar Perović

Izvyještaj o stanju životne sredine za 2007. godinu NIKŠIĆ – Najzagađeniji grad u Crnoj Gori

Piše: Aleksandar Perović
Direktor Udruženja građana „OZON“ Nikšić

Nikšić- Po zvaničnim rezultatima za 2007. godinu, koje su saopštili predstavnici J.U. „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“ (CETI) iz Podgorice, stanje životne sredine u Nikšiću je najgore u Crnoj Gori.

Nepostojanje adekvatnih sistema za zaštitu životne sredine u gotovo svim industrijama od najvećih, kao što su Željezara, Rudnici boksita i Pivara „Trebjesa“, pa do manjih, tipa livnica u vlasništvu privatnih firmi, nefunkcionisanje sistema za prečišćavanje otpadnih voda grada, nepravilno upravljanje industrijskim, medicinskim, životinjskim i opasnim otpadom, veliki broj divljih deponija, kao i nizak stepen ekološke svijesti samih građana, neki su od razloga koji su doveli do sadašnjeg poražavajućeg stanja u kome se nalazi najprostranija opština prve ekološke države na svijetu.

U mjesecu kada se u Nikšiću obilježavaju tradicionalni dani kulture i proslavlja 18. septembar - Dan oslobođenja grada, kada se obično tempiraju završeci radova za koje je nadležna lokalna samouprava, te na sva zvona trubi o ostvarenim rezultatima u prethodnoj godini, moram konstatovati da netretirani otpadni gasovi iz dimnjaka Željezare, neprečišćene otpadne vode iz cijevi Pivare, problemi mještana Župe nikšićke

i tenzije na Borovim brdima, ne liče na prazničnu atmosferu.

Takođe tradicionalna „nekultura življenja“, nadam se da se koleginica Sonja Vujadinović neće naljutiti što koristim naziv njene autorske, najbolje, emisije na lokalnoj televiziji, odavno je uzela primat nad svim kuturnim događajima u gradu koji je, prije nego što je postao industrijski, važio za kulturni centar Crne Gore.

Najava Ministarstva kulture, medija i sporta da će jedan od ekoloških problema grada, monstruozno zdanje Doma revolucije, koje je poslednjih godina redovno uzimalo danak u ljudskim životima, postati, nakon završetka radova (?!), središte kulturnih dešavanja u Crnoj Gori, koje će sadržati multimedijalni centar i svu prateću infrastrukturu, ma šta to značilo, i ponovo vratiti Nikšić na zaslužno mjesto u ovoj oblasti, samo je još jedan od apsurdna sa kojim se susreću nikšićani.

Pogotovo što se u isto vrijeme govori o renoviranju bioskopa „18. septembar“ i adaptaciji bivšeg Doma JNA za potrebe nikšićkog pozorišta. Smatram da je to suviše veliki „kulturni šok“ i za mnogo fleksibilniju sredinu nego što je naša.

Moto kampanje **Montenegro urban reality: „De god nađeš zgodno mjesto tu ZGRADU posadi“**, koju sprovode moćnici iz sjenke, jasno ukazuje na nekontrolisano devastiranje prirode i prevagu materijalne u odnosu na opštu korist.

Sve dok je Nikšić ostavljen na milost rukovodstvima fabrika koje su i najveći zagađivači životne sredine, a koji konstantno prolongiraju početak radova na rešavanju zakonskih i ekoloških nepravilnosti u svom poslovanju, predlažem da promovisanjem narodnih poslovice damo svoj doprinos ekološko-kulturnom oporavku svog grada, pogotovo što nas je naša istorija naučila da se smijemo kada nam je najteže.

Pošto je aktuelno rukovodstvo Željezare AD, najvećeg zagađivača grada, tačnije predsjednik borda direktora dr Vukčević, nakon preuzimanja fabrike dalo čvrsta obećanja da će sistem za zaštitu životne sredine biti ugrađen mnogo ranije nego što je to predviđeno kupoprodajnim ugovorom, podsjetićemo na izreku čijom smo porukom i tada pokušali upozoriti javnost, bez namjere da prejudiciramo buduću razvoj događaja, a koja glasi: **„OBEĆANJE LUDOM RADOVANJE“**.

Za kraj teksta apel cjelokupnoj zajednici - hajde da ne tražimo krivce za sadašnje alarmantno stanje životne sredine, priznajmo svi sopstvenu krivicu i počnimo da tražimo rešenja za prevazilaženje trenutne situacije. To smo u obavezi zbog budućih pokoljenja. Nadam se da i Vi mislite tako.

Elektronski intervju sa dipl.ing. Verom Mirković – Načelnicom Službe za zaštitu životne sredine opštine Nikšić

Od kada je Skupština Republike Crne Gore, 22. decembra 2005, na trećoj sjednici drugog redovnog zasjedanja u 2005. godini, usvojila Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. List RCG“ br. 80/05) zainteresovanoj javnosti je omogućen uvid u projektnu dokumentaciju koja se podnosi nadležnim službama.

Kako se u članu 7 ovog Zakona navodi, zainteresovana javnost je javnost na koju projekat utiče ili se očekuje da će uticati, uključujući i nevladine organizacije koje se bave zaštitom životne sredine i evidentirane su kod organa državne uprave nadležnog

za zaštitu životne sredine u skladu sa zakonom.

Pošto Udruženje građana „OZON“ Nikšić smatra da je odziv civilnog sektora nezadovoljavajući i da je potrebno što prije zainteresovati kako nevladine organizacije tako i same građane da iskoriste zakonski omogućeno pravo na uvid u podnesenu dokumentaciju, razgovarali smo na ovu temu sa diplomiranim inženjerom Verom Mirković, načelnicom Službe za zaštitu životne sredine opštine Nikšić, koja je i nadležna za odlučivanje o potrebi izrade elaborata za procjenu.

10 PITANJA 10 ODGOVORA

- 1) Ekolog:** *Kako ste zadovoljni sa odzivom zainteresovane javnosti u oblasti procjene uticaja na životnu sredinu?*

Mirković: Pod zainteresovanom javnošću, u smislu ovog zakona, podrazumijeva se javnost na koju projekat utiče ili je vjerovatno da će uticati, uključujući i nevladine organizacije koje se bave zaštitom životne sredine i evidentirane su kod organa državne uprave nadležnog za zaštitu životne sredine u skladu sa zakonom.

Odziv zainteresovane javnosti u dosad otpočetim postupcima procjene uticaja zahvata na životnu sredinu nije zadovoljavajući. Razlog za to je, najvjerovatnije nedovoljna informisanost o mogućnostima koje im pruža Zakon o slobodnom pristupu informacijama i novi set Zakona iz oblasti zaštite životne sredine.

- 2) Ekolog:** *Koliki broj organizacija civilnog društva koje se bave zaštitom životne sredine dobija poziv za uvid u podnesenu dokumentaciju, a koliko od njih to i uradi?*

Mirković: Kada je na osnovu odredbi ovog zakona nadležni organ dužan da obavijesti javnost, obavještavanje o načinu, roku i mjestu javnog uvida se vrši putem najmanje jednog lokalnog ili dnevnog lista koji izlazi na području koje će biti zahvaćeno uticajem planiranog projekta, kao putem elektronskih medija. U našem slučaju to je jedan dnevni list i lokalna RTV Nikšić.

Zainteresovane organe i organizacije nadležni organ obavještava dostavljanjem pismeno ili putem telefaksa. U dosadašnjim postupcima procjene uticaja zahvata na životnu sredinu obaviješteno je u prosjeku sedam organa ili organizacija od kojih tri NVO. Pozivu za uvid u dokumentaciju odazove se jedna ili dvije organizacije.

- 3) Ekolog:** *Kako vidite ulogu civilnog sektora u ovoj oblasti?*

Mirković: Civilni sektor ima značajnu ulogu u povećanju svijesti o nužnosti zaštite životne sredine, u procesu identifikacije i vrednovanja mogućih uticaja na životnu sredinu predloženog projekta, odnosno aktivnosti na životnu sredinu i u postupku određivanja načina i mjera prevencije mogućih posljedica, odnosno štetnih uticaja na životnu sredinu i zdravlje ljudi.

- 4) Ekolog:** *Da li, po Vašem mišljenju, Služba za zaštitu životne sredine može da utiče na povećanje interesovanja građana za ovu oblast i ako može na koji način?*

Mirković: Služba za zaštitu životne sredine utiče na povećanje zainteresovanosti građana na više načina: objavljivanjem tekstova u časopisima, saradnjom sa štampanim medijima kao i učešćem u tv emisijama u toku sprovođenja postupka procjene uticaja zahvata na životnu sredinu.

- 5) Ekolog:** *Da li se zna tačan broj firmi iz opštine Nikšić koje se bave izradom Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu?*

Mirković: Služba za zaštitu životne sredine ne raspolaže sa tim podacima.

- 6) Ekolog:** *Kakva je zainteresovanost nezavisnih eksperata za procjenu uticaja zahvata na životnu sredinu, odnosno da li postoje stručni pojedinci koji koriste zakonom omogućenu proceduru?*

Mirković: Nezavisni eksperti najveću ulogu mogu da odigraju dostavljanjem primjedbi i mišljenja u postupku javnog uvida i javne rasprave u elaboratu o procjeni uticaja na životnu sredinu. Prva javna rasprava o elaboratu za procjenu uticaja zahvata na životnu sredinu će se održati 18. septembra 2008. godine.

- 7) Ekolog:** *Da li će se insistirati da se prilikom prikazivanja referenci firmi koje izrađuju elaborate predaju izvještaj o poslovanju iz prethodne godine i potvrda iz poreske uprave i da li će zainteresovana javnost imati pravo uvida i u ovaj dio dokumentacije?*

Mirković: Elaborat može da izrađuje pravno lice ili preduzetnik, ako je upisano u odgovarajući registar za obavljanje djelatnosti projektovanja, inženjeringa i izrade studija i analiza. To pravno lice nema obavezu da priloži potvrdu iz poreske uprave.

- 8) Ekolog:** *Kakvo je interesovanje medija za ovu oblast?*

Mirković: Interesovanje medija za ovu oblast je nedovoljno obzirom na ulogu koju treba da odigraju u svim fazama sprovođenja postupka.

- 9) Ekolog:** *Kakvo je Vaše tumačenje uloge medija u procjeni uticaja zahvata na životnu sredinu?*

Mirković: Mediji imaju veoma važnu ulogu u informisanju građana o njihovim pravima i mogućnostima uključivanja u postupak procjene uticaja zahvata na životnu sredinu.

- 10) Ekolog:** *Koja je Vaša poruka za ekološke nevladine organizacije i građane?*

Mirković: Da se sve NVO koje se bave zaštitom životne sredine aktivnije uključe u postupke procjene uticaja zahvata na životnu sredinu i na taj način pomognu građanima da se uključe u postupak i na taj način zaštite svoje interese.

Udruženje građana „OZON“ Nikšić, u skladu sa svojim mogućnostima, pokušava da se redovno upozna sa projektnom dokumentacijom koju dobija Služba za zaštitu životne sredine, u vezi procjene uticaja na životnu sredinu i potrebe izrade elaborata, saopšti svoje mišljenje u skladu sa Zakonom i tako ispuni građansku obavezu.

Udruženje ističe preporuku svjetskih eksperata o neophodnosti većeg uključivanja industrije u oblast zaštite životne sredine, s ciljem da se utiče na svijest predstavnika firmi da Elaborat o procjeni uticaja zahvata na životnu sredinu prihvate kao sopstvenu potrebu a ne zakonsku prepreku.

Nadamo se da će naša strategija u budućnosti donijeti rezultate i da ćemo uticati na ostale ekološke organizacije i građane da se aktivno uključe u ovu proceduru.

14. septembar - Dan prašuma

Piše: Siniša Stevović

Direktor Razvojno kulturno informacionog centra "MOST"

Povodom 14. septembra - Dana prašuma, Razvojno kulturno informacioni centar "MOST", koristi priliku da podsjeti zašto će u 21. vijeku očuvanje šuma dobijati sve više na značaju, sa posebnim osvrtom na trenutno stanje u Crnoj Gori.

Globalno od uloge šume često zavise i ljudski životi. Najveća prašuma na svijetu Amazon, velika je kao Evropa i daje 40% zemaljskog kiseonika.

Šume su presudne kada je u pitanju zaštita od erozije tla, zaštite od bujica zaštite izvora, od njih zavisi količina i pitkost vode u podzemnim tokovima i izvorštima. To se odnosi i na vodotoke koji se napajaju podzemnim tokovima, ali i površinskim vodama koje su oticale kroz humusom bogate površinske horizonte šumskog zemljišta.

Iznenadne poplave i bujice odnose ljudske živote, a nedostatak pitke vode u životnom prostoru osiromašuje čovjeka i lišava ga civilizovanog načina života. U privrednim jačim zajednicama bezvodnih prostora pitka voda se doprema iz vodom bogatih područja dok su siromašni često osuđeni na umiranje od žeđi i gladi.

Niko više ne postavlja dileme u kojoj je funkciji šuma važnija... od privredne do socijalne - estetske, zdravstvene, rekreacijske, turističke, ekološke...

Za Mediteran u naredih 30 godina naučnici predviđaju povećanje temperature od 1 do 2 stepena, i smanjenje voda do 30%. U takvim, novim okolnostima, posebno na kraškom području, krucijalna će biti zaštitna uloga svih šumskih ekosistema u Crnoj Gori.

Crna Gora jeste bogata šumom ali ne toliko da bi se razmetala i neodgovorno je koristila i čuvala kao što to danas radi.

Slika 1: Soa

1.

Nerazumno je dalje smanjivanje površinama pod šumom u nacionalnim parkovima i njihovoj okolini, kada se i ovo šume sto je ostalo sve teže bori sa bolestima, promjenom mikroklima i drugim nepovoljnim okolnostima.

Istina je da su prašume „Crna poda, i „Biogradska gora” netaknute, ali je takođe istina da su zaštićena područja u drugim djelovima npr. NP „Durmitor”

nekažnjeno, konstantno zloupotrebljavaju kroz različite afere i takozvane sanitarne sječe.

Važno je znati da u neposrednoj blizini prvog stepena svako zaštićeno područje mora oko sebe imati tampon zonu koja ga štiti, u njoj su bilo koje aktivnosti limitirane samo na nešto što unapređuje ekosistem. Eksploatacija nikako ne dolazi u obzir!

Šumska ostrva su osuđena na propast, zaštićena područja moraju se povećavati.

2.

Prašume se u Crnoj Gori ne nalaze samo u strogo zaštićenim područjima, Uprava za šume Crne Gore je organ državne uprave, nadležan da gazduje šumama.

Umjesto da šumska gazdinstva putem javnih licitacija prodavaju izrađene šumske sortimente(kao što se radi svuda u Evropi) uprava dijeli koncesije i do 30 godina po prevaziđenom modelu

feudalnih, rentijerskih koncesija. Ovo će imati katastrofalne posljedice po crnogorsko šumarstvo. U usvojenoj šumarskoj politici drvne zalihe su pretenciozno predstavljene, dokument je bez ikakvog reformskog osvrta i pogodan za različita tumačenja. Otvoreni su konflikti sa lokalnim stanovništvom, turisti se često susreću sa neredom u šumi, ugrožavaju se vodoizvorišta...

Lovstvo, prikupljanje šumskih proizvoda i ljekovitog bilja je posebna priča, zaštićene biljne i životinjske vrste se nekontrolisano iznose iz zemlje...

Korupcija je toliko snažna da briše bilo kakvu pomisao o održivom razvoju, juriša se na sve što pojedincima bliskim vlasti miriše na profit. Institucije ćute, zataškavaju se afere, Građanima ostaje jedino da se sami organizuju i bore na način kako se štitila šuma u Dragišnici... Šume nijesu samo trajni ekonomski potencijal, već i trajni ekološki potencijal Crne Gore.

Slika 2: Ivova vodica

Slika 3: Požar - Aluga - kanjon Tare

3.

Nove okolnosti, duga sušna ljeta, nesavjesni pojedinci, sve veći broj turista, neadekvatne službe, zahtijevaju potpuno drugačiji pristup i sofisticiraniji sistem zaštite, umjesto finansiranja ogromne uljuljane birokratije novčana sredstva se moraju usmjeravati u profesioalne lokalne službe zaštite.

Uloga domicilnog stanovništva u upravljanju, korišćenju, i čuvanju šuma mora biti ključna. To je i osnovna pretpostavka zaštite šuma. Škole moraju biti uključene na svim nivoima sa obaveznim predmetom održivog razvoja (jedan od ključnih zadataka građana u procesu izrade Nacionalne strategije održivog razvoja)...

Prošlogodišnji požari u Crnoj Gori pokazali su sve nedostatke sistema zaštite, naročito tehnološke, katastrofalni požari koji su iste godine bjesnili u Grčkoj dokazali su koliko Mediteran postaje topliji i kako sva tehnika nekada može biti nemoćna pred vatrenom stihijom

"Ukoliko ne zaštitimo prirodne resurse naše zemlje, razvoj će sam sebe predodrediti na neuspjeh. Ukoliko bogatstvo Zemlje ne budemo koristili mudro i odmjereno, budućim generacijama bez ikakvog opravdanja oduzimamo pravo na budućnost.

Od najranijeg djetinjstva mladi treba da nauče da poštuju i da se brinu o živom svijetu koji ih okružuje. Oni će svojim znanjem i voljom da mijenjaju svijet oko sebe, da utiču na način mišljenja i ponašanja odraslih. Veliku ulogu u edukaciji svih treba da imaju mediji masovne komunikacije, tribine, okrugli stolovi i ekološki pokreti. Pojedinci, ali i institucije, treba da učine sve da čovjek živi u skladu sa prirodom".

Slika 4: Tmora

Ekolozi u ovom vijeku moramo biti svi

PRIRODA JE ČUDO

Najranije rođeni stanovnik planete Zemlje krenuo u školu

MRVICA U ŠKOLSKOJ KLUPI

Medicinski fenomen nikšićanin Savo Božović, koji je rođen sa 5 mjeseci i 10 dana, težinom od 1030 grama i dužinom 32 centimetra, oko 10 sati u nedjelju 20. maja 2001. godine, od početka septembra postao je učenik O.Š. „Luka Simonović“.

Savo, koga su svi u bolnici zvali Mrvica, izrastao je u zdravog dječaka i sa razlogom se našao u našoj rubrici, koja je inače namjenjena za zanimljivosti iz oblasti prirode.

Dječak koji je bio nominovan i za Ginisovu knjigu rekorda živi u petočlanoj zajednici sa ocem Dragoljubom, majkom Ratkom, bratom Ivanom i sestrom Ivanom.

Ipak mi smo, vodeći se onom narodnom „nema pjesme ni meraka bez sestrića i ujaka“ o Savu razgovarali sa njegovim ujakom Goranom Jovanovićem, čovjekom koji je dobar dio svog života posvetio radio amaterima i izviđačima.

Dok je davao svoj doprinos i adaptaciji naše kancelarije, ponosni ujak, nas je obavijestio da Savo veoma voli životinje te da su i one njemu vrlo privržene, potkrepljujući priču sa slikama na telefonu gdje je dječak „uhvaćen“ u igri sa svojim ljubimcem psom Bubuljicom, što je članove „OZONA“ koji su učestvovali u otežanim uslovima rada prouzrokovanim restrikcijama vode, posebno obradovalo.

Pošto smo svi ubijedjeni da će Savo na najbolji način umjeti da iskoristi najdragocjeniji dar koji je mogao dobiti, a nadam se da i se i Vi slažete da od života nema ništa vrednije, i da mu nije potrebno bilo kakvo favorizovanje u odnosu na njegove vršnjake, poenta ove priče trebala bi biti promovisanje izuzetnih ljudskih resursa kojima raspolaže Nikšić, u cilju očuvanja ovih važnih potencijala za budućnost našeg grada, što do sada nije bila praksa.

Pa dok Savo ne zauzme, po našem mišljenju, opravdano mjesto u Ginisovoj knjizi rekorda, uz želju da bude odličan učenik i dobar prijatelj, redakcija elektronskog biltena „Ekolog“ u rubrici „Priroda je čudo“ konstatuje:

Nepravda

Pri pokušaju da Savo, kao najranije rođeni stanovnik planete Zemlje, uđe u Ginisovu knjigu rekorda, porodica Božović bila je žrtva prevare.

Naime, pošto je proceduru vodila jedna privatna agencija, njen vlasnik je odlučio da papire, koje su uredno dobili Savo i njegovi roditelji, „ustupi“ drugoj porodici, koja je to iskoristila da uđe u Ameriku.

Iako su raskrinkani i „lažni“ Božovići i vlasnik agencije, deportacija odnosno zatvaranje, po redakciji, nije zadovoljilo pravdu.

Odlučili smo da, zbog istine, pokušamo omogućiti Savu da se kandiduje za ulazak u Ginisovu knjigu rekorda, pa ovim putem upućujemo apel svim čitaocima da ukoliko je neko upoznat sa procedurom ili ima bilo kakve podatke koji bi nam pomogli da stupimo u kontakt sa predstavnicima Ginisove knjige rekorda, informacije pošalje na e-mail: nvo.ozon@gmail.com

Nadamo se da će naša inicijativa dati rezultate i da će Savo konačno biti pružena poštena šansa da ozvaniči svoju izuzetnost.

Najranije rođeni stanovnik planete Zemlje

Savo Božović (Nikšić, Crna Gora), 5 mjeseci i 10 dana!!!

JALIVIŠTE RUDNIKA OLOVA I CINKA „ŠUPLJA STIJENA” U GRADCU KOD PLJEVALJA ANALIZA TEŠKIH METALA

Piše: Milorad M. Mitrović
Direktor Ekološkog društva „Breznica” Pljevlja

Rudnik olova i cinka „Šuplja stijena” izvodeći eksploatacione radove na dobijanju olovo cinkane rude pojavljuje se kao veliki zagađivač životne sredine.

Rudarskim radovima pri flotiranju olovo-cinkane rude u flotaciji Gradac zagađuje se okolna sredina ispuštanjem neprečišćenih otpadnih voda koja se koristi u postupku flotiranja, a koja neprečišćena odlazi u vodotok rijeke Čehotine. Prirodni prostor u kome se vrši odlaganje otpadnog materijala i reagenasa na jalovištu negativno utiču na okruženje i stanovništvo naselja Gradac. U ovom radu obuhvaćeni su samo neki negativni aspekti koji narušavaju životnu sredinu kako naselja Gradac, tako i nizvodnih mjesta i gradova (Srbinje/Foča, Vitkovići, Goražde, Srpsko Goražde, Ustiprača, Medveđa, Višegrad, Bajina Bašta itd.).

UVOD

Rudnik „Šuplja stijena” je počeo sa redovnom proizvodnjom 1954. godine. Do 1970. godine je poslovao kao samostalno preduzeće, a od 1970 do 1987. godine je poslovao u sastavu Kombinata „Trepča” iz Kosovske Mitrovice. Uvođenjem stečaja i zatvaranje Rudnika uslijedilo je 1987. godine. Cjelokupna imovina, poslije stečaja, prenijeta je Opštini Pljevlja.

Slika 1: Jalovište Rudnika olova i cinka „Šuplja stijena” u Gradcu kod Pljevalja

Flotacijsko jalovište je poseban problem. Locirano je na samoj obali rijeke Čehotine (koja pripada međunarodnom vodotoku) i u neposrednoj blizini naselja Gradac. Jalovište se koristi od početka rada Rudnika. Prema gruboj procjeni na ovom prostoru je deponovano oko 3,5 miliona tona jalovinskog materijala, koji je vrlo usitnjen (zbog zahtjeva tehnologije) a sadrži određeni procenat teških metala (olovo, cink, gvožđe, bakar i drugo) i dodatno onečišćen sa flotacijskim reagensima (feroksantatima, bakar-sulfatom, cijanidima i dr). Brane jalovišta prema rijeci Čehotini su, samo u svom početnom, odnosno inicijalnom dijelu (koji je male visine) izgrađene od lomljeno kamena, a ostali dio je formiran taloženjem jalovinskog materijala.

Zbog dejstva atmosferskih (spoljnih) voda vidno je odnošenje jalovinskog materijala sa brana jalovišta prema rijeci Čehotini i preko pristupnog puta prema naselju Gradac. Prema nekim procjenama do sada je u rijeku Čehotinu "otišlo" preko pola miliona tona ovog materijala. Prema količini vode koja se nalazi na unutrašnjoj površini jalovišta, može se zaključiti da je sabirni kolektor (postavljen u centralnom dijelu jalovišta na kosini terena) za odvođenje izbistrenih voda

iz unutrašnosti jalovišta u funkciji. Kolektor mora biti kontrolisan, jer njegovim začepljenjem moglo bi doći do povećanja akumulacije voda u unutrašnjosti jalovišta, njihovog izlivanja preko brane jalovišta a time i i intenzivnijeg odnošenja jalovinskog materijala prema rijeci Čehotini i naselju Gradac.

Pored spiranja jalovinskog materijala, u sušnom periodu, usled dejstva vjetra dolazi do podizanja isušene jalovine i njenog odnošenja i deponovanja u samom naselju i okolini.

Stanje na ovom objektu je pogoršano i time jer je jalovište (iz pravca naselja Gradac) korišćeno kao pozajmište, za različite potrebe, tako da je došlo do rušenja dijela zaštitne brane prema naselju, a time i stvorene mogućnosti da spirne atmosferske vode zagađene jalovinskim materijalom nesmetano otiču prema naselju.

Neke građevinske firme iz Pljevalja, materijal sa jalovišta već godinama odvoze u ogromnim količinama i koriste u građevinarstvu. To praktikuju i danas. Čitava naselja u Pljevljima i okolini građena su i malterisana sa ovim materijalom. Cijela infrastruktura, vodovodna, kanalizaciona mreža, Ptt i elektro instalacije, parkinzi, nasipi... rađeni su sa ovim materijalom.

Jalovište, kao objekat nije ni fizički obezbijeđeno, što ima za posledicu lomljenje i demontažu jednog dijela dovodnog cjevovoda-poluprovoda jalovine od flotacije do jalovišta.

Da bi se spriječio negativan uticaj ovog objekta na životnu sredinu, neophodno je uraditi projektno rješenje tehničke i biološke rekultivacije, odnosno konzervacije jalovišta i isto realizovati. Bez toga, u ovom trenutku, nije moguće izvoditi bilo kakve radove koji će u značajnoj mjeri poboljšati stanje.

Jedino što je sada moguće, treba naložiti sanaciju oštećenja na zaštitnom nasipu, prema naselju Gradac, zabraniti korišćenje i odnošenje jalovinskog materijala i uspostaviti fizičko obezbjeđenje.

Čehotina kao desna pritoka rijeke Drine zagađuje Drinu iz koje stanovništvo Goražda koristi vodu za piće. Ovu informaciju mi je potvrdio i direktor goraždanskog vodovoda gosp. Sadik Silajdžić, koji kaže da oni crpe vodu iz Drine sa dva vodozahvata, Vitkovići i Splavište, te da tu vodu prerađuju samo mehanički i da je ona veoma lošeg kvaliteta, i da nikada do sada nisu radili analize na teške metale.

NALAZI:

- Ispitivanja sadržaja teških metala u vodama Čehotine vršena 07.07.1983. godine ispod deponije i uliva otpadnih voda floatacije rudnika „Šupja stijena” su pokazala sledeće:
Bakar (Cu) 96,39; Cink (Zn) 385,46; Kadmijum (Cd) 2,20; Olovo (Pb) 26,54; Gvožđe (Fe) 2490,50.

- Sadržaj metala u vodi Čehotine na dan 25.10.1983. godine, neposredno ispod deponije i uliva otpadnih voda floatacije rudnika „Šuplja stijena” iznosio je:
Bakar (Cu) 98,45; Cink (Zn) 423,54; Kadmijum (Cd) 2,85; Olovo (Pb) 35,63; Gvožđe (Fe) 2543,48.

Ekološko društvo „Breznica” je posao analiza na teške metale uzoraka sa jalovišta u Gradcu poverilo Nacionalnom Institutu za hemiju iz Ljubljane. Analiza je rađena na deset teških metala u vodi, zemljištu i jalovini.

Tabela 1. Analiza urađena krajem aprila 2003. godine pokazala je sledeće parametre:

Sample assign.	338/03		339/03		339-1/03
Sample description hemijski element	soil-water, (i) VODA (mg/L)		original soil, zemljište (ii) (a: mg/kg) (b: % m/m)		soil water- extract, (iii) (mg/L)
	Nađene vrijednosti	MAX doz. količine u vodama I i II kategorije	Nađene vrijednosti	MAX dozvoljene količine u zemljištu	
Arsen As	< 0,01	0,05	26 ^a	20	< 0,01
Bakar Cu	0,2	0,1	250 ^a	100	1,6
Cink Zn	15,0	0,2	0,30 ^b		63,8
Kadmijum Cd	0,01	0,005	11 ^a	2	0,1
Kobalt Co	< 0,005	0,2	15 ^a	50	0,2
Hrom Cr	< 0,01	0,1	69 ^a	50	< 0,01
Nikl Ni	0,005	0,05	16 ^a	50	0,3
Olovo Pb	0,5	0,05	0,54 ^b		1,7
Gvožđe Fe	2,9	0,3	5,79 ^b		2,0
Živa Hg	< 0,005	0,001	1,5 ^a	1,5	< 0,005

Maksimalno dozvoljene koncentracije u vodama I i II kategorije uzete su iz Zbirke propisa o vodama (1999) autora Dr. Z. Pajanotović, Z. Platiša, M. Rajić, G. Stepić. A maksimalno dozvoljene koncentracije u zemljištu i jalovini iz Sl. lista RCG broj 18/97.

KOMENTAR:

U jalovištu se nalaze i neutvrđene količine žive, kadmijuma, antimona, molibdena, arsena, zlata, nikla, fenola, bakar-sulfata, cijanida i drugih veoma toksičnih reagenasa. Deponija opasnog otpadnog materijala godinama je prepuštena sama sebi, ima tendenciju stalnog širenja usled obimnih kiša. Ovaj problem dugi niz godina je ignorisan od strane onih čija je bila obaveza da taj problem riješe.

ZAKLJUČAK:

Na osnovu svega iznesenog, mišljenja sam da je jalovište "Gradac" veoma ozbiljan problem i da ovo jalovište treba zaštititi i trajno sanirati, i to mora biti ekološki prioritet. Neophodno je pristupiti izradi adekvatne projektne dokumentacije, pristupiti konzervaciji jalovišta sa projektom rekultivacije.

LITERATURA:

- (1) Pravilnik o vrstama i načinu posmatranja i ispitivanja kvalitativnih i kvantitativnih promjena voda (Sl. list SFRJ broj 42. 1966.)
- (2) Studija: Biološki i hemijski kvaliteti voda rijeke Čehotine i njenih pritoka, Biološki zavod, Titograd, 1983.

Udruženje građana „OZON“ Nikšić obilježilo dvije godine postojanja ZELENI PULS GRADA

Nikšić- 16. septembra, na Međunarodni dan zaštite ozonskog omotača, Udruženje građana „OZON“ Nikšić je u radnoj atmosferi obilježilo dvije godine svog postojanja.

Ne precjenjujući sopstvene kapacitete i realizujući planirane aktivnosti „OZON“ pokušava da sprovede svoju osnovnu strategiju, a to je podizanje nivoa ekološke i građanske svijesti pojedinca kroz stalnu edukaciju o važnosti očuvane životne

sredine i ostvarivanju ljudskih prava i građanskih sloboda.

Izuzetna medijska praćenost svih aktivnosti Udruženja daju nam za pravo da vjerujemo da profesionalan pristup poslu neće ostati bez rezultata, te da će u budućnosti organizacije civilnog društva imati značajnu ulogu u edukaciji cjelokupne zajednice.

Namjenske akcije Udruženja imaju za cilj alarmiranje javnosti na ozbiljne probleme, ali su i edukativnog karaktera i promovišu poštovanje zakonskih okvira.

Kampanje „SAČUVAJMO NAŠE ŠUME“, „PUŠENJE UBIJA, IZABERI ŽIVOT“, „ISTINA NEMA GRANICE“, „OZON ZA VODU“, „POŠTUJ ŽIVOT“, „RADI LOKALNO, DJELUJ GLOBALNO“, nose jasnu poruku i ukazuju na zdrav način razmišljanja i života.

Eksperimentalni projekat „OZON eko linija“, kojeg Udruženje sprovodi od 1. oktobra 2007. godine, postao je ozbiljan informativni centar, preko kojeg građani mogu doći do korisnih informacija za prevazilaženje ekoloških nepravilnosti iz svog okruženja i dobiti na uvid zakone i strateška dokumenta iz oblasti zaštite životne sredine.

Kroz projektne aktivnosti OZON je uspostavio kontakte sa nadležnim službama na lokalnom nivou.

Iako je planirano da „OZON eko linija“ prestane sa radom 1. oktobra tekuće godine, Udruženje će nastaviti da putem poznatih kontakata pruža savjete građanima Nikšića.

OZON je sredstvima iz sopstvenih redova finansijski iznio cijeli projekat.

Projekat „Elektronski bilten EKOLOG“ prevazišao je očekivanja članova Udruženja, a veliki broj pohvala od strane kompetentnih pojedinaca i organizacija daju motiv za dalje usavršavanje.

Udruženje je kroz projekat „EKOLOG“, u toku tekuće godine, ostvarilo kontakte sa velikim brojem ekoloških organizacija iz cijelog regiona.

Udruženje građana „OZON“ Nikšić je jedna od ekoloških nevladinih organizacija koja je potpisala sporazum o saradnji sa Ministarstvom turizma i zaštite životne sredine, što bi trebalo da kroz bolju koordinisanost aktivnosti nadležnih institucija i organizacija civilnog društva, dovede po poboljšanja ukupnog stanja životne sredine u Crnoj Gori.

OZON na filmu

Predsjednik Udruženja građana „OZON“ Nikšić, Aleksandar Perović, jedan je od aktera dokumentarnog filma o prvoj ekološkoj državi na svijetu, autora Momčila Stojanovića. Perović je govorio o ekološkim problemima Nikšića sa posebnim osvrtom na Željezaru AD, koja je jedna od 4 ekološke crne tačke o kojima se govori u dokumentarcu. Pored nikšićke Željezare, autor filma je ukazao na ekološke probleme koje stvaraju jalovište u Mojkovcu, Rudnik uglja i Termoelektranu u Pljevljima i Kombinat aluminijuma u Podgorici.

OZON uskoro i na radio talasima

Udruženje građana „OZON“ Nikšić je dobilo ponudu od podgoričkog BOOM radija da uređuje emisiju o ekologiji koja bi imala edukativni karakter.

Članovi Udruženja su se složili da bi dobro uređivana ekološka emisija mogla pozitivno uticati na podizanje ekološke svijesti slušalaca, promovisanje zdravog načina života i predstavljanje rada organizacija civilnog društva koje se bave zaštitom životne sredine, pa je jednoglasno odlučeno da se prihvati ponuda.

Autor emisije će biti Aleksandar Perović.

Početak emitovanja emisije, planiran je do kraja 2008. godine, a javnost će biti obavještena o tačnom terminu.

Podrška građanskim inicijativama u vezi rešavanja ekoloških nepravilnosti iz našeg okruženja, kao što je to slučaj sa mještanima Župe nikšićke, sem što je jedan od ciljeva u Statutu Udruženja, i u stvarnosti je naše iskreno opredeljenje.

Reagovanjem na izjave predstavnika nadležnih institucija OZON, na neki način, pokušava da obezbijedi javnu raspravu, po našem uvjerenju veoma potrebnu u crnogorskom društvu, i animira cjelokupnu javnost da uzme učešće u nalaženju najodrživijih rešenja u svim životnim oblastima, kako bi se postigao što veći stepen razvijenosti demokratske svijesti i što spremnije ušlo u proces evropskih integracija.

Dobar odnos i redovna komunikacija sa aktivnim organizacijama iz Nikšića koje se bave drugim oblastima i davanje iskrene podrške njihovim aktivnostima, predstavljaju skroman doprinos Udruženja razvoju civilnog društva i spremnost na uspostavljanje konkretne saradnje u cilju unapređenja opštih životnih uslova.

Udruženje građana „OZON“ Nikšić mnogo radi na stručnom usavršavanju svojih članova i pokušava da sa prestižnim naučnim ustanovama iz regiona uspostavi stalnu saradnju.

Učešćem na stručnim seminarima u vezi unapređenja sopstvenih kapaciteta i upoznavanja sa savremenim trendovima, Udruženje se trudi da podigne nivo konkurentnosti organizacija civilnog društva i doprinese smanjenju zloupotrebe nevladinog sektora.

Način razmišljanja i življenja, uz konkretno djelovanje i iniciranje svih činilaca društva da se uključe u rešavanje ekoloških nepravilnosti, inspirisalo je članove OZONA da osmisle novi moto Udruženja: „ZELENI PULS GRADA“, koji bi trebalo da motiviše na dalje unapređenje rada.

Blog ISTINA

U cilju boljeg predstavljanja svog djelovanja svakodnevnim internet korisnicima i njihovog uključivanja u javni dijalog, Udruženje je na servisu blogovanje.com u junu mjesecu pokrenulo svoj blog.

Naziv ISTINA jasno upućuje na poziv za javno iznošenje mišljenja uz prostor za obrazloženje sopstvenog stava.

Udruženje je zadovoljno posjetom bloga, a mali broj komentara ukazuje na neophodnost dodatne motivacije blogera da se priključe diskusiji oko aktuelnih problema u oblasti zaštite životne sredine.

By OZONE team

EKO OSUDA

Z
A
Š
T
O
?
?
?

Ovo je epilog akcije nikšićke nevladine organizacije NTN, koja je u cilju zaštite prirodnog predjela Trebjesa postavila tri table sa edukativnim porukama.

Stihovi Branimira Đonija Štulića „Grad bez ljubavi, sumrak ideja“, po mišljenju članova redakcije, realno opisuju nivo ekološke svijesti u najzagađenijem gradu u Crnoj Gori.

EKO AKTUELNOSTI

BOROVA BRDA – Sa prve linije fronta

Piše: Vesna Radulović
NVO „Mačak“, Župa nikšićka

Vest da će Ministarstvo odbrane od 1. septembra 2008. godine, započeti uništavanje viška municije u napuštenom rudarskom oknu na Borovim brdima u Župi nikšićkoj bila je, za urednike crnogorskih medija, tek jedna od brojnih informacija koje su se slile u njihove redakcije sredinom avgusta meseca. Za 5.000 meštana najveće seoske mesne zajednice u Crnoj Gori značila je zvono za uzbunu. Nekoliko meseci ranije Župljani su svojim telima sprečili dovoženje municije na istu lokaciju. Tada se činilo da je na ovu priču stavljena tačka. Ali, pokazalo se, ne zadugo.

Članovi četiri NVO iz Župe: „Proizvodnja Zdrave Hrane“, „Mačak“, „Vojvoda Nikša“ i „Morakovo“ sastali su se i dogovorili da

iniciraju skup građana, na kome će se razgovarati o ovom problemu. Prvi sastanak je održan 19. avgusta, i tom prilikom su izabrani članovi kriznog štaba i koordinacionog tela. Zadatak kriznog štaba, kojeg su činili predstavnici svih 12 župskih sela, bio je da donese plan aktivnosti na započinjanju rešavanja ovog problema, a zadatak koordinacionog tela je da te aktivnosti sprovede u delo. Prva akcija je bila prikupljanje pismene podrške meštana Župe. Tokom narednih nekoliko dana prikupljeno je oko 2.500 potpisa punoletnih građana. Naredna akcija je bila organizovanje protestnog skupa. 28. avgusta se ispred zgrade OŠ „Dušan Bojović“ okupilo preko 1.000 meštana. Skup su pratili predstavnici svih važnijih elektronskih i pisanih medija. Dok su se na bini smenjivali govornici, među prisutnima je vladao čudan i neočekivan mir. Zbunjenost, neverica, strah, ali i odlučnost da istraju u odbrani svojih ognjišta, čitali su se na njihovim licima. Jedan od zaključaka skupa bio je i da se organizuju danonoćne straže na prilazima rudniku kako bi se sprečila, putem televizije, najavljena aktivnost Ministarstva odbrane.

Već sutradan su usledile reakcije. U ime vlasti to je uradila Ana Mišurović, šef Centra za ekotoksikološka ispitivanja, tvrdeći da je boksit zatisnuo šupljine i da meštani nemaju razloga za brigu. Neki oficiri su crnogorskom auditorijumu objasnili da je uništavanje viška municije državno pitanje od prvorazrednog značaja, i da je najjeftinije uništiti je na mestu na kome je smeštena. Da je zabrinutost stanovnika Župe ipak bila opravdana potvrdio je mr sci dr Danko Živković, lekar u bolnici Brezovik, koji kaže da bi: „uništavanje 600.000 kg razne municije, 18.000 mina tipa RB, 1.000 t morskih mina i ručnih bombi i 1.500 raketa „strela 2m“, izazvalo neki novi „balkanski sindrom“. Dovoljno je da trun uranijumske prašine manji od 5 mikrona uđe u pluća i biće izazvan rak. A ako se tu prašina ne zaustavi, ona prodire u bubrege i organe za reprodukciju, čime se bolest prenosi na potomstvo.“ Profesor geomorfologije dr Luka Mitrović tvrdi da, s obzirom da je teren izgrađen od krečnjaka i dolomita koji su sedimentne i veoma vodopropustljive stene, otrovne materije bi se vrlo brzo našle u podzemnim vodama i postojećim izvorima.

Meštanima koji stražare su se, u subotu 6. septembra pridružili aktivisti NVO iz Župe i Nikšića kao i brojni građani, koji su na Borova brda doneli i zasadili oko 1.000 sadnica crnog bora. Ovim gestom su želeli da pokažu kako treba da izgleda napušteni rudokop – zatrpan i pošumljen.

Kako se za sve vreme protesta građanima nije obratio niko od nadležnih, to se kraj ove priče ne nazire. Ostaje samo gorak ukus u ustima da hiljade ljudi u sopstvenoj zemlji, u mirnodopsko vreme, danonoćno čuva stražu kako bi odbranili jedno od osnovnih ljudskih prava – pravo na zdrav život i zdravo potomstvo.

EKO KALENDAR

11. septembar – Dan evropske baštine

14. septembar – Dan prašuma

15. septembar – Svjetska akcija „Očistimo svijet“

16. septembar – Svjetski dan očuvanja ozonskog omotača

20. septembar – Crna Gora ekološka država

22. septembar – Svjetski dan bez automobila

27. septembar – Dan turizma

Zadnja sedmica septembra - Svjetski Dan pomorstva i mora

EKO HUMOR

Perica i ekologija

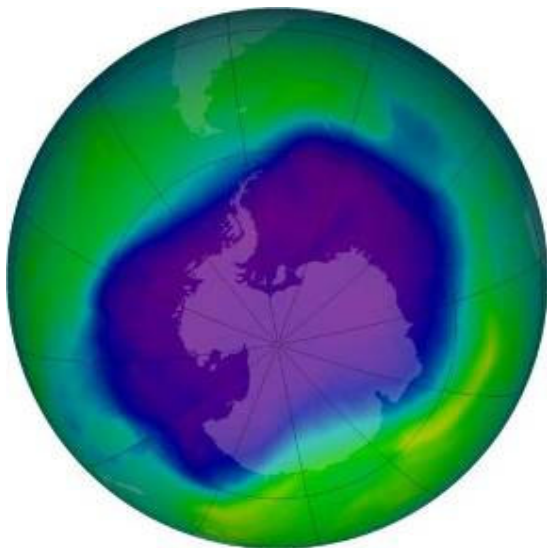
Perica dočekuje oca riječima: „Tata, kada si otišao na put, mamu je posjetio jedan ekolog.“

„Dobro sine, kako znaš da je bio ekolog?“ - radoznalo će na to njegov otac.

„Pa pitao je: Da li je vazduh čist?“ - obrazloži Perica.

16. septembar – Međunarodni dan zaštite ozonskog omotača

Krajem 80-tih godina prošlog vijeka primjećena je ozonska rupa, čime se pokazala opravdana zabrinutost naučnika za stanje ozonskog omotača.

Termin ozonska rupa označava svaku oblast u kojoj je debljina ozonskog sloja manja od 220 Dobsonovih jedinica.

Najveća ozonska rupa, površine 27,4 km², primjećena je iznad Antartika 2006. godine i smatra se da je nastala kao kumulativna posledica ispuštanja freona u prethodnih 10 – 15 godina. Inače freoni su najveći nepijatelji ozona.

16. septembra 1987. godine potpisan je Montrealski protokol o supstancama koje oštećuju ozonski omotač, zahvaljujući kome su njihove količine smanjene za 95%. Montrealski protokol je potpisalo preko 190 zemalja.

Naučnici smatraju da bi se, ukoliko sve zemlje, znači

kako one razvijene tako i one u razvoju, nastave sa doslijednom primjenom Montrealskog sporazuma, ozonski omotač mogao vratiti u prvobitno stanje sredinom ovog vijeka.

Shvatajući značaj očuvanja ozonskog omotača, Generalna skupština Ujedinjenih Nacija je na svom 49-tom plenarnom zasijedanju, 19. decembra 1994. godine, proglasila 16. decembar za Međunarodni dan zaštite ozonskog omotača.

Ovogodišnji Međunarodni dan ozonskog omotača obilježava se pod motom „Montrealski protokol - Globalno partnerstvo za globalnu korist” i ima za cilj podizanje opšte svijesti stanovništva o potrebi zaštite ozonskog omotača koji čuva planetu Zemlju i sav živi svijet na njoj od štetnog uticaja Sunčevog zračenja i utiče na globalne klimatske promjene.

Crna Gora, kao zemlja u razvoju, postupa u skladu sa članom 5 Montrealskog protokola, što znači da ima grace period da do 1. januara 2010. godine da eliminiše sve količine hloroflorougljovodonika (CFC) iz upotrebe, te ima pravo na finansijsku pomoć od Multilateralnog Fonda Montrealskog protokola. Obzirom da se ove supstance ne proizvode u Crnoj Gori obaveza se odnosi samo na uvoz, odnosno potrošnju istih.

Vlada je na sjednici održanoj 13. septembra 2007. godine usvojila Nacionalni program za eliminaciju iz upotrebe supstanci koje oštećuju ozonski omotač i Plan konačne eliminacije CFC u Crnoj Gori.

Nacionalni program predviđa sledeću dinamiku smanjenja godišnje potrošnje CFC:

2007 godina- 5 tona; 2008 godina- 4 tone; 2009 godina -2 tone i 2010. godina 0 tona.

Dva lica ozona

Ozon u različitim slojevima atmosfere ispoljava i različite karakteristike.

Dok se u gornjem sloju, stratosferi, nalazi „dobar” ozon u donjem sloju, troposferi, nalazi se njegova „loša” varijanta.

Iako „loš” oblik ozona u svojoj prirodnoj koncentraciji ne šteti čovjekovom zdravlju, upravo je ljudski faktor odgovoran za povećanje njegove količine do neželjenih razmjera.

Loš ozon ima negativan uticaj na respiratorne organe.

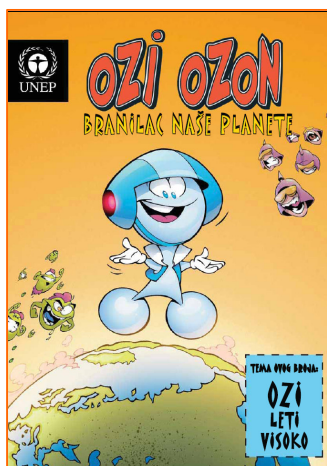

1. septembra 2007. godine, pri Ministarstvu turizma i zaštite životne sredine, oformljena je Kancelarija za ozon. Osnovni zadaci Kancelarije za ozon su: implementacija Montrealskog protokola; implementacija Nacionalnog programa i Plana za konačnu eliminaciju CFC; izdavanje dozvola za uvoz/izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač, praćenje i prikupljanje podataka o potrošnji supstanci koje oštećuju ozonski omotač (uvozu/ izvozu); organizovanje kampanja za upoznavanje javnosti, stvaranje zakonodavnih uslova u okviru kojih će moći da se odvija program konačnog eliminisanja; razmjena informacija sa ostalim članicama Montrealskog protokola; podnošenje godišnjih izvještaja Sekretarijatu za ozon o potrošnji supstanci koje oštećuju ozonski omotač. (www.ozoneunit.me)

Ministarstvo turizma i zaštite životne sredine

PREGLED AKTIVNOSTI IZ OBLASTI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Podgorica – U cilju obilježavanja Međunarodnog dana zaštite ozonskog omotača, Ministarstvo turizma i zaštite životne sredine, Kancelarija za ozon, pripremilo je edukativne slikovnice za učenike svih crnogorskih osnovnih škola. Glavni lik Ozi Ozon, branilac naše planete, koji je zaštitni znak Vlade Barbadosa, u dvije epizode „Ozi lete visoko” i „Ozi ide na sjeverni pol”, objašnjava uzroke i posljedice oštećenja ozonskog omotača, odnosno uticaj njegovog oštećenja na klimatske promjene i daje savjete kako se zaštititi od štetnog uticaja Sunčevog zračenja.

Oziju društvo prave zanimljivi likovi, a ovakav način edukacije najmlađih, po redakciji Ekologa, ima velike šanse na uspjeh, što uostalom potvrđuju i iskustva razvijenih zemalja.

Projekat je realizovan uz finansijsku pomoć Multilateralnog fonda za implementaciju Montrealskog protokola i podršku UNIDO-a i UNEP-a.

Upoznavanjem crnogorskih osnovaca sa likom i djelom Ozija Ozona, Ministarstvo i Kancelarija za ozon, izazvali su pozitivne kritike među članovima Udruženja građana „OZON” Nikšić.

NVO „OZON” je za ovu akciju uputila iskrene čestitke Ministarstvu, izražavajući nadu da će za to ubuduće imati mnogo više razloga nego za kritike.

Ministarstvo turizma i zaštite životne sredine izašlo je u susret molbi NVO „OZON” i obezbijedilo nekoliko kompleta slikovnica za djecu članova Udruženja iz zemalja regiona.

Podgorica – Ministarstvo turizma i zaštite životne sredine uputilo je poziv NVO sektoru koji se bavi oblašću zaštite životne sredine da predloži način na koji bi se organizacije civilnog društva mogle uključiti u realizaciju pilot Projekta „Selektivno sakupljanje otpada”, kao i način na koji bi se mogla ostvariti saradnja Ministarstva i nevladinih organizacija po tom pitanju.

Kako se ističe u pozivu, Ministarstvo smatra izuzetno važnim uključivanje nevladinih organizacija u aktivnosti kojima se želi promijeniti odnos građana prema pitanjima selektivnog prikupljanja otpada.

Poziv je upućen, kako nevladinim organizacijama koje su sa Ministarstvom turizma i zaštite životne sredine potpisale Sporazum o saradnji, tako i ostalim.

Da podsjetimo, Ministarstvo turizma i zaštite životne sredine je, u saradnji sa jedinicama lokalne uprave, od sredine jula tekuće godine, započelo realizaciju pilot Projekta „Selektivno sakupljanje otpada” u cilju stvaranja pretpostavki za početak primjene Zakona o upravljanju otpadom (Sl.list CG 80/05).

Skupština Republike Crne Gore je na trećoj sjednici drugog redovnog zasijedanja u 2005. godini, 22. decembra usvojila Zakon o upravljanju otpadom, a početak primjene je najavljen za 1. novembar 2008. godine.

DA LI ZNATE...?

Pripremila: Tanja Kukobat
Fakultet za primenjenu ekologiju FUTURA
Univerziteta Singidunum

...koje su životinje najveći prirodni filteri?

Telo sundera je jedan veliki filter, čitava spoljna površina izbušena je milionima mikroskopski sitnih pora kroz koje se voda usisava u unutrašnjost, gde se filtrira i izbacuje kroz otvor na vrhu. Sposobnost filtriranja jednog sundera je ogromna: sunder velik kao čovečija glava, svakog minuta isfiltrira oko 2 litra, a u toku 24 časa više stotina litara vode. A da bi taj isti sunder porastao za svega 100 grama, treba da protera kroz sebe oko 4 tone vode.

Jedan sunder za kupanje (očišćen i osušen), može da upije u sebe 30 puta više vode nego što je težak. To je moguće zahvaljujući njegovoj ogromnoj unutrašnjoj površini, koju čini površina njegovih bezbrojnih unutrašnjih kanalića (kod primerka teškog svega 3-4 grama unutrašnja površina iznosi 25-35 m²).

Sundera ima čak oko 4.500 vrsta, od kojih 150 slatkovodnih. Ima ih sićušnih, dugih svega nekoliko milimetara, ali se sreću i veliki, visoki preko 1,5 metar.

Obojeni su neverovatnim brojem nijansi živih boja. Najrasprostranjeniji su u toplim morima ali ih ima u hladnim i umerenim. Pa ipak, najbolje vrste mogu se naći u Egejskom, Crvenom i Karipskom moru.

...odakle potiče ideja o dvoglavom orlu, simbolu prisutnom na mnogim grbovima?

Jednolaznici blizanci poznati su kod najrazličitijih životinja. Ponekada se dešava da se jaje ne podeli u potpunosti već blizanci ostanu srasli nekim delom tela. Poznati su pilići sa 4 noge, dvoglava telad, magarci i ribe sa dva repa, ševe sa dve glave. Jednom je bio ulovljen i dvoglavi delfin. Naročito su česte ovakve pojave kod reptila. Bezbroy puta su nađene dvoglave, pa čak i troglave, zmije. Ljudi su se sa sujeverjem i strahopoštovanjem odnosili prema ovakvim pojavama, što je imalo značajnu ulogu u nastanku priča o aždajama sa više glava, a u grbu Vizantijske imperije pojavio se dvoglavi orao, simbol koji su mnogi narodi uvrstili u svoje grbove.

...šta se dešava pri susretu Humboldtove struje i El Ninja?

Polazeći iz dubina Tihog okeana i krećući se severno uzduž Južnoameričke obale Humboldtova struja zaokreće na severozapad i udaljuje se od kontinenta prema otočju Galapagos, gde se susreće sa toplom strujom El Ninjo koja dolazi iz Panamskog zaliva.

Svaki 7 godina dolazi do kobne promene koja uzrokuje prirodnu katastrofu. Monsuni teraju toplu vodu na jug, povrhn voda Humboldtove struje koja je bogata hranljivim materijama. Tako nestane plankton, glavni izvor hrane.

Ribe masovno ugibaju od gladi, a morske ptice raznesu snažni vetrovi, pa ih milioni uginu. I tako se ovaj strahoviti pomor ponavlja svakih 7 godina.

...koliko teži kilogram sa Zemlje na Mesecu?

1 kilogram sa Zemlje težak je samo 166 grama na Mesecu.

Zapremina Meseca je 50 puta manja od zapremine naše planete, a prečnik mu je približan jednoj četvrtini Zemljinog radijusa.

...kolika je produktivnost bilnog sveta?

Jedan hrast ima oko 250.000 listova, kiparis ima oko 50.000.000 iglica, a jedna glicinija svake godine donese 1.500.000 cvetova.

NAJUGROŽENIJE VRSTE

Iz Ginisove knjige rekorda

Pripremio: mr Radoš Đurović

Predsjednik Skupštine Udruženja građana „OZON“ Nikšić

► Postoji jedan jedini primjerak džinovske kornjače ostrva Abingdon (*Geochelone alephantopus abingdoni*). To je Usamljeni Džordž, mužjak u godinama, koji živi na ostrvu Galapagos. Kako nema nade da će se naći neki drugi, pa još ženski primjerak, ova podvrsta džinovskih kornjača smatra se izumrlim.

► Broj primjeraka kostarikanske zlatne žabe (*Bufo periglenes*) zabrinjavajuće se smanjio – prilikom poslednje pretrage, 2000. godine, nađeno je samo 11.

► Okruglo ostrvo kod Mauricijusa poznato je kao jedini dom dvije najređe vrste zmija na svijetu, obe boe Okruglog ostrva. Jedna (*Bolyeria multicarinata*), vjerovatno je savim izumrla. Druga (*Casarea dussumieri*), čuva se u zoološkom vrtu na ostrvu Džerš u kanalu Lamanš.

► Zna se za manje od 20 primjeraka, uglavnom po zoološkim vrtovima, japanske ćubaste kašikare ili ibisa (*Nipponia nippon*) i vjeruje se da su svi suviše stari da bi se razmnožavali i spasili vrstu.

► Kakapo ili sivi papagaj (*Strigops habroptilus*) sa Novog Zelanda, toliko je lovljen da je gotovo istrebljen. Od ove ptice, koja ne leti i teško može da umakne neprijatelju, ostalo je samo 10 poznatih živih primjeraka.

► U divljini živi svega nekoliko kalifornijskih kondora (*Gymnogyps californianus*), koji su odgojeni u zoološkim vrtovima i 1992. godine pušteni na slobodu.

► Džinovska uholaža (*Lageria herculeana*), insekt sa ostrva Sveta Jelena, poslednji put je viđena 1965. godine, a entomolozi još uporno tragaju za njom.

► Đavolja ribica (*Cuprinodon diabolis*), živi samo u jednom mjestu u američkoj državi Nevada i smatra se da je od nje ostalo između 200 i 500 primjeraka.

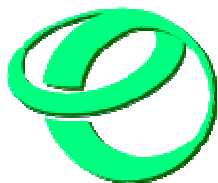
► Komodski zmaj ili varan (*Varanus komodoensis*), vrsta je džinovskog guštera koji živi na indonežanskom ostrvu Komodu. Danas ih ima manje od 200 primjeraka.

► Papagaj Spakov makao (*Cyanopsitta spxii*), poznat je danas po jedinom primjerku, za koga se zna, da živi u divljini i oko 30 po zoološkim vrtovima.

► Havajska ptica pjevačica moho (*Moho braccatus*) ponovo je nađena 1960. godine, a smatra se da danas ne postoji više od dva para.

EKO AKTUELNOSTI IZ REGIONA

EKOLOŠKI POKRET VRBASA

Piše: Ratko Đurđevac
Predsednik Ekološkog pokreta Vrbasa

Vrbas, 26.09.2008

SAOPŠTENJE **„LICEMERNO SLEPILO VITALA“**

„Mi nismo odgovorni za incident na Velikom bačkom kanalu“. Odgovor je „Vitala“ na naše osnovane i video-materijalom potkrepljene optužbe.

Napredujemo. Velikim i jakim do sada je bilo dovoljno prosto ignorisanje građanskog nezadovoljstva, a sada odjednom počastvovani smo i demantijem. Prazno i neubedljivo ali „uknjiženo“.

„Mi vama pa vi nama i kraj“!? E pa nije kraj. Ovo nije ping pong partija. Ovde su ljudski životi u pitanju (riblji su odavno skinuti sa dnevnog reda)!

Ovde, dakle neko dobro ne vidi, pa da malo „skinemo dioptriju“!

OD PRIMATA DO SUNOVRATA

Red je da objasnimo građanima kakvo to postrojenje za prečišćavanje ima „Vital“ i kako je moguće pored njega da se dešava ono o čemu su se građani nebrojeno puta uverili prelazeći „Vinogradski most“ (iznad vitalovog ispusta otpadnih voda).

Krajem 1986. godine tadašnje rukovodstvo „Vital“-a izgradilo je postrojenje za primarno prečišćavanje otpadnih voda (PPOV), prvo te vrste u regionu. 1987. godine odobren je tehnički prijem. U tom vremenu „vitalovci“ su bili pioniri svesti o potrebi zaštite životne sredine i tretmana svojih otpadnih voda.

Međutim, tokom 90-tih „Vital“ ulaže 30-tak miliona tadašnjih maraka u proširenje tehničkih kapaciteta i dopunu svoga asortimana proizvoda, između ostalog izgradnjom pogona majoneza i kečapa. Pogon biljnih masti i margarina proširuje se i dopunjuje novim linijama. Stari „renopak“ (pogon stare plastične ambalaže) zamenjuje se sa znatno naprednijim tetra-brikom a 1997. godine izgradnja pogona PET ambalaže, omogućava višestruko povećanje kapaciteta proizvodnje jestivog ulja. Podršku novim prerađivačkim kapacitetima čini i dogradnja silosa za prijem suncokreta.

Kako je, dakle, izgradnja i proširenje kapaciteta, te dopuna karaktera proizvodnje novim proizvodima, uticala na tretman otpadnih voda.

Pogon prerade otpadnih voda doveden je do svojih graničnih vrednosti. Za njegov nesmetani rad u novim okolnostima većih opterećenja, bila je neophodna i veća tehnološka disciplina, što podrazumeva preciznu usklađenost sa procesom proizvodnje. Ovo je naročito bilo bitno u momentima pokretanja proizvodnje posle većih pauza (praznici, remont...) a u naletu „plimnog otpadnog talasa“. Sam remont podrazumevao je i čišćenje cevovoda, posuda, silosa, što je dovođilo do znatnog opterećenja PPOV sa masnim talogom i hemikalijama za čišćenje.

Pouzdamo znamo da se dešavalo pucanje dotrajalih cevi, ispod stacionarnih cisterni sa sirovim uljem ili masnom kiselinom, izazivajući veliku materijalnu i ekološku štetu. Ovo je uzrokovalo začepljivanje kanalizacionih vodova, koji su se morali premoštavati novim. Ne verujemo da neko u „Vital“-u detaljno poznaje internu kanalizacionu mrežu.

U takvim okolnostima osnovano tvrdimo da je dolazilo do preliivanja kolektorskih bazena pri čemu se sirova otpadna masa direktno ulivala u kanal. Ovakvo stanje traje i danas. Smatramo, doduše, da najviše rukovodstvo „Vital“-a često nije ni znalo za takve akcidente, zbog njihovog prikrivanja od strane odgovornih šefova nižeg ranga (bojazan od kazne).

Postojanje ovakvih okolnosti nikako ne može opravdati najodgovornije osobe u ovoj firmi i naročito njenog vlasnika. Pravi gazda mora znati šta mu se dešava u dvorištu - „naročito kada iz njega izvire gadost i otrov“.

Posebnu težinu ovome daje činjenica da od promene vlasništva ove firme osim „brutalnog isisavanja ljudskih i tehnoloških resursa“, nije uloženo ni jedan dinar u osveženje proizvodnje. A ulaganja u zaštitu životne sredine, i pored postojanja referenta za životnu sredinu, čini nam se, „vlasniku nisu ni u malom mozgu“. Uostalom, „čemu sredinu štititi kad mu ni ljudi nisu mnogo važni“!

„Vital“ kao i mnoge firme u sastavu „Invej“ korporacije, postao je sinonim za ljudsku torturu. Sto godina dostignuća radničkog pokreta nestalo je jednim potezom pera.

Ali roblje i prljavština ne mogu biti prikriveni „zlatnim suncokretom“!

Stoga, ne očekujemo mnogo napretka u svesti rukovodstva ove firme, osim možda, dragi građani, ako se malo ne zamislite u marketu, pred rafom sa vitalovim proizvodima!? Šta ustvari plaćate i dobijate od svog novca?

MOŽE LI BITI „ZDRAVE HRANE IZ OTROVNOG OKRUŽENJA“!?

EKO NAJAVE

I Kongres ekoturizma Srbije

U hotelu „Norcev“, na Iriškom vencu, Fruška Gora, u organizaciji Ekološkog pokreta Sremska Mitrovica-Centar za razvoj eko i ruralnog turizma, od 13-15. oktobra 2008. godine održaće se I Kongres ekoturizma Srbije.

Organizator je ekološke organizacije koje žele da prisustvuju kongresu oslobodio plaćanja kotizacije i obezbijedio im preuzimanje štampanog materijala i osveženje u pauzama.

Više informacija o I Kongresu ekoturizma Srbije na sajtu www.ecotourismserbia.com

CRNA GORA

Obuka za potencijalne korisnike programa prekogranične saradnje

Cross Border Institution Building (CBIB) organizuje, 2. i 3. oktobra u Podgorici, seriju obuka za pripremu potencijalnih korisnika programa prekogranične saradnje u okviru IPA-e.

Obuka će se održati u Multimedijalnoj Sali Uprave za kadrove, ul. Jovana Tomaševića bb.

Učešće u obuci je besplatno i uključuje kafe pauze, kao i detaljne materijale. Troškove smještaja i ishrane, učesnici snose sami.

Više o informacija o CBIB i IPA na sajtu www.cbib-eu.org

NIKŠIĆ – NAJZAGAĐENIJI GRAD U CRNOJ GORI

Piše: Miodrag Karadžić

Koordinator Društva mladih ekologa Nikšić

Nikšić-drugi po veličini a od skora i najzagađeniji grad u Crnoj Gori je suočen sa mnogobrojnim ekološkim problemima. Stanje životne sredine u Nikšiću poslednjih godina je alarmantno i potrebno je preduzeti hitne korake koji bi doveli do pozitivnih promjena u očuvanju životne sredine i zdravlja građana.

Primjera i činjenica lošeg stanja je mnogo ali mi ćemo se ovom prilikom osvrnuti samo na nekoliko najbitnija ekoška problema u našem gradu.

Željezara, koja je nekada zapošljavala preko 7.000 radnika i uz čiju se pomoć razvio grad, sada predstavlja najveću opasnost za životnu sredinu i zdravlje građana. Većina postrojenja datira iz šesdesetih godina prošlog vijeka, a elektrolučne peći, koje su i osnovni nosilac proizvodnje, nijesu mijenjane od kraja sedamdesetih godina prošlog vijeka. Sa privatizacijom koja je počela prije pet godina došlo je i do obimnijeg pokretanja proizvodnje koja nije podržana ugradnjom nove i remontovanjem stare opreme za sprečavanje emisije štetnih materija u životnu sredinu. Elektrolučne peći emituju suspendovane čestice i teške metale direktno u atmosferu jer, od prije dvadeset i više godina, ne funkcionišu tzv. vrećasti filteri, koji bi sprečavali slobodnu emisiju. U Informaciji o stanju životne sredine u 2007. godini, na osnovu nivoa zagađenosti vazduha može se konstatovati da je vazduh u Nikšiću među najlošijim u Crnoj Gori.

Željezara tokom procesa proizvodnje stvara otpadne materijale: šljaka ili čvrsti otpad koji sadrži i teške metale, pepeo, mulj, prašina.

Po informacijama koje posjedujemo količine otpada koje se stvaraju u Željezari:

- Ugljeni pepeo iz energane iznosi 10.000-12.000 t/god.
- Šljaka, mulj iz postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, prašina i pijesak za livenje (prema navodima) 9.100 t/g.
- Mulj nakon obrade otpadnih voda koji spada u grupaciju neopasnog otpada 6.000 t/god.

Sav navedeni otpad se odlaze na deponiji koja se nalazi tri kilometra od Željezare uz korito rijeke Gračanice. Ona nije urađena kao deponija već kao odlagalište, jer nema podlogu urađenu shodno propisima za ovu vrstu materijala. Deponija, koja se koristi već 50 godina, pokriva oko 12 hektara i ima dubinu od 30m.

Nije nam poznato kada su ekološki inspektori posljednji put mjerili zagađenje vazduha, golim okom vidljivog crvenog oblaka koji pokriva grad. Nije nam poznato ni kada su izmjerili zagađenje zemljišta na prostoru Nikšića.

Predlažemo izradu studija i ekoloških elaborata sa procjenom stvarnog uticaja na zdravlje građana i životnu sredinu i hitne mjere koje bi rezultirale popravkom i instaliranjem novih sistema za prečišćavanje otpadnih materija.

Nepostojanje gradskog kolektora je drugi po nama prioritetni problem koji takođe hitno treba rešavati. Fekalije se sa područja cijelog grada slobodno izlivaju u mjestu Studenca, tri kilometra od centra Nikšića. Više od 13 miliona kubika otpadnih voda stigne tokom godine na područje Studenaca, ali i u korita rijeka Zete, Mrkošnice, Bistrice i Gračanice i dalje Bjelopavlićima i Zetskom ravnicom do Skadarskog jezera. Duže od dvadeset godina u Nikšiću ne radi sistem za prečišćavanje otpadnih voda. U više navrata zvaničnici su obećavali projekte za gradnju kolektora međutim ni do danas ništa konkretno nije učinjeno. Odustajanje pivare „Trebjesa“ (koja sa svojim otpadnim vodama iz procesa proizvodnje doprinosi lošem kvalitetu Nikšićkih vodotoka) da izgradi kolektor zajedno sa opštinom donijelo je nove probleme i odlaganja vremenskih rokova i ako je krajnje vrijeme.

Treći bitan problem je stanje nikšićkih rijeka i rječnih korita. Od slobodnog izlivanja otpadnih voda iz nikšićkih preduzeća i firmi, neodgovorne eksploatacije šljunaka na više lokaliteta, nelegalnog odlaganja čvrstog otpada iz industrije i domaćinstva i nebrige neodgovornih pojedinaca došli smo u poziciju da su nam rijeke zagađene a rječna korita uništena.

Stanje kvaliteta vode je loše, uz i u korita posebno u naseljenim djelovima se mogu vidjeti gomile otpada i nečistoća što može izazvati i epidemije i bolesti. Sve su ovo razlozi da se zamisle i nadležne službe i građani kako i na koji način treba pristupiti rješavanju nagomilanih ekoloških problema jer za odlaganje više nemamo vremena.

Još prije nekoliko godina Nikšić se našao u izveštaju Ujedinjenih nacija kao jedna od crnih ekoloških tačaka u regionu, u međuvremenu je usvojen i LEAP ali, na žalost, ni do danas nije riješen nijedan veliki ekološki problem našeg grada.

Osim što bi trebalo rešavati ekološke probleme, mi nadomak našeg grada dobijamo još jedan ekološki problem-crnu tačku. Društvo mladih ekologa Nikšić se protivi uništavanju stare municije u Borovim brdima. Ne ulazeći u ocjene eksperata o vodonepropustivosti terena pitamo odgovorne kako će uticati kontaminirani vazduh, koji će se oslobađati od eksplozija, na zdravlje ljudi i životnu sredinu?

Nikšić – neprocjenjivo bogatstvo u ljudskim resursima

Nikšićani učesnici i u CERN-ovom eksperimentu vijeka

Redakcija elektronskog biltena „Ekolog“, vođena željom da, u ovim teškim momentima za građane, pokaže Nikšić i u nekom ljepšem svijetlu, odlučila je da u ovom broju promoviše ljudske resurse, kojih je u najprostranijoj crnogorskoj opštini uvijek bilo mnogo.

Na žalost, cjelokupno crnogorsko društvo je olako shvatalo svoje ljudske potencijale, pa se prema njima odnosilo kao da ih ima „na izvoz“.

Ovakva politika, za koju se nadamo da će biti što prije okončana, natjerala je veliki broj mladih stručnjaka iz različitih oblasti da promjenom sredine potraže bolje uslove za život i rad.

Vijesti o profesionalnom uspjehu nikšićana u svijetu, među članovima naše redakcije, uvijek izazivaju ponos.

Takav je bio i slučaj kada smo saznali da u eksperimentu vijeka, kako su ga mediji proglasili, koji je započela Evropska organizacija za nuklearna ispitivanja učestvuju

i dvoje uspješnih mladih ljudi iz Nikšića.

Pošto smo ubijedjeni da je javnost vrlo dobro upoznata sa karakteristikama Velikog hadronskog kolajdera i namjerom da se izazove simulacija Velikog praska, kao i sa trenutnim problemima, i ne želeći da se bavimo komentarisanjem naučnog rada, čast nam je upoznati čitaoce da su dr Sanja Damjanović i dr Ilija Vukotić, naučnici koji učestvuju u eksperimentu, rođeni Nikšićani.

Neke crnogorske dnevne novine su predstavile dr Sanju Damjanović, potencirajući da je ona jedini naučnik iz Crne Gore koji učestvuje u CERN-ovom eksperimentu, pa ćemo ih mi ovom prilikom demantovati i obavjestiti javnost da u eksperimentu vijeka učestvuje i dr Ilija Vukotić, fizičar koji se trenutno nalazi na postdoktorskim studijama na ATLASU u Parizu, a sa kojim su članovi redakcije dijelili i školsku klupu.

Kako iz ličnog iskustva znamo da je riječ o vrhunskom stručnjaku, koji je od samog početka učenja fizike učestvujući na đачkim takmičenjima osvajao najprestižnije nagrade, nadamo se da će njegov doprinos u CERN-ovom eksperimentu takođe biti osjetan.

Ilija i pored svih porodičnih i profesionalnih obaveza, pažljivo prati dešavanja u Crnoj Gori, toliko da pronađe vremena i za naš bilten i svojim savjetima ukaže na mogućnost unapređenja njegovog kvaliteta, na što smo mu veoma zahvalni.

IMPRESSUM

Elekt@onski bilten

EKOLOG

Godina I Broj 8 ► Septembar 2008

ISSN 1800-7031

Osnivač i izdavač:

Udruženje građana „OZON” Nikšić

Za osnivača i izdvača, glavni i odgovorni urednik:

Aleksandar Perović

Redakcija:

mr Radoš Đurović, Aleksandar Perović

Savjet biltena:

mr Nikola Perović

Kompjuterska priprema:

OZON team

Tiraž:

Neograničen

Distribucija:

Besplatna, elektronskom poštom

Adresa redakcije:

Ul. Beogradska S6-A
81 400 Nikšić, Crna Gora

Telefon:

+382 (0) 67 657 279

E-mail:

bilten.ekolog@gmail.com

Izvori informacija i fotografija:

- www.balkanphotocontest.com
- Ministarstvo turizma i zaštite životne sredine
www.mturizma.vlada.cg.yu
 - Kancelarija za ozon
www.ozoneunit.me
- Razvojno kulturno informacijski centar MOST, Žabljak
www.ngo-most.org
www.durmitorcg.com
- Ekološko društvo „Breznica” Pljevlja
 - NVO „Mačak”, Nikšić
 - Politikin zabavnik
www.politikin-zabavnik.co.yu
- Fakultet za primenjenu ekologiju FUTURA
www.futura.edu.rs
 - upload.wikimedia.org
 - www.niksic.cg.yu
- Ekološki pokret Vrbasa
www.ekovrbas.net
- Društvo mladih ekologa Nikšić
www.blogovanje.com/DMEN

POŠTUJMO AUTORSKA PRAVA!

Prijatelj e-biltena EKOLOG

OZON eko – linija – Za život u zdravom okruženju!!!
Informativni servis za građane Nikšića

Mob: +382 (0) 497 754

E-mail: ozon-ekolinija@t-com.me

Radnim danima od 9 do 13 časova

Molimo Vas da ne štampate elektronski bilten „Ekolog”, ukoliko to zaista nije neophodno, i tako podržite kampanju „Sačuvajmo naše šume”.

Redakcija